

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Warszawa, Mazowsze, Królestwo Polskie

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji
(biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Zbiory muzealne instytucji lub organizacji

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum Rzemiosł i Sztuki stosowanej zostało powołane w 1891 r. przy Oddziale Warszawskiego Towarzystwa Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu. Działalność Muzeum umożliwiła darowizna finansowa Hipolita Wawelberga oraz pozostałych członków komisji muzealnej, która umożliwiła organizację w 1891 r. sal rysunkowych i kursów. Ekspozycję zbiorów otwarto w 1893 r. w salach wynajętych od Muzeum Przemysłu i Rolnictwa przy ul. Krakowskie Przedmieście 66, prezentowana była tam do 1907 r. W tym samym roku zakupiono parcelę przy ul. Chmielnej 52, gdzie w 1909 r. przeniesiono siedzibę muzeum.

Obiekty muzealne pozyskiwane były głównie dzięki ofiarom członków komitetu lub przyjaciół i pracowników Muzeum, w mniejszym stopniu od firm i instytucji, w niewielkim stopniu na drodze zakupów. Muzeum wznowiło swoją działalność w 1925 r., 5 lat później ogłoszono konkurs na projekt nowej siedziby. W 1935 r. podjęto decyzję o likwidacji muzeum i przekazaniu jego majątku na rzecz Instytutu Naukowo-Rzemieślniczego. W czasie II wojny światowej kamienicę przy ul. Chmielnej 52 wraz ze zbiorami zniszczono. Działalności Muzeum Rzemiosł i Sztuk stosowanych nigdy nie wznowiono.

Daty działalności / zakres czasowy:

1877-1936

Dostępność

Typ relacji instytucji wobec pamięci

--

Rodzaj pamięci

--

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

--

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	XXX	1892: ul. Krakowskie Przedmieście 66 (gmach Muzeum Przemysłu i Rolnictwa) 1895: ul. Śliska – warsztaty rzemieślnicze 1899: ul. Składowa 3 – dodatkowe sale na kursy rzemieślnicze 1909: ul. Chmielna 52
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	XXX	tel. 73-38 1931: tel. 6-73-38
GODZINY OTWARCIA	XXX	1893: codziennie oprócz poniedziałków, 10-16, w dni powszednie także 19-21; bilety wstępu 10 kop/os, w święta 5 kop/os, w niedzielę wejście bezpłatne 1895: niedziele, 10-16, 5 kop/os 1935: codziennie 10-14
DYREKTORZY		1891-1906 Władysław Kiślański 1906-1915 Karol Benni (zarządzający Muzeum i Salami Rysunkowymi Stefan Dąbrowski) 1915-1918 Franciszek Krzywda-Polkowski 1920?-1936 Zenon Żniński
ZARZĄDCA		Oddział Warszawski Towarzystwa Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)		1893: sale Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, ul. Krakowskie Przedmieście 66 1907: własna siedziba: ul. Chmielna 52;

		od 1925 r. projekt nowej siedziby muzeum na Ochocie
--	--	---

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Muzeum rzemieślnicze / Muzeum Sztuki Rzemieślniczej / Muzeum Sztuk Zdobniczych (nazwy oboczne, nieformalne)

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

--

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

--

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

--

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Józef Leski (1845-1921) chemik, publicysta, sekretarz Towarzystwa dla Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu, w latach 1892-1893 kustosz Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, w latach 1897-1921 Dyrektor Muzeum Przemysłu i Rolnictwa

Marcin Olszyński (1829-1904) malarz, kustosz Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej w latach 1893-1903

Stefan Dąbrowski (?-?) kustosz muzeum w latach 1903-?, zarządzający Muzeum i Salami Rysunkowymi

Władysław Teodor Kisiel-Kiślański (1841-1926), inżynier, przemysłowiec, działacz społeczny, w latach 1891-1906 dyrektor (przewodniczący komisji) Muzeum Rzemiosł i Sztuki stosowanej

Karol Benni (1843-1916) lekarz, działacz społeczny, w latach 1906-1915 dyrektor (przewodniczący komisji) Muzeum Rzemiosł i Sztuki stosowanej

Franciszek Krzywda-Polkowski (1881-1949) architekt, wykładowca, w latach 1915-1918 dyrektor Muzeum Rzemiosł i Sztuki stosowanej

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

--

Kalendarium (historia instytucji)

1877 – zainicjowanie kursów rysunkowych dla młodzieży rzemieślniczej przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa
1881 – otwarcie w Warszawie wystawy sztuki stosowanej do rzemiosł
1884 – powstanie Oddziału Warszawskiego Towarzystwa Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu
1890, 28 października – uzyskanie pozwolenia General-Gubernatora Warszawskiego na utworzenie muzeum
1890, 8 listopada – uzyskanie zgody Towarzystwa Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu na otwarcie muzeum
1890 – uzyskanie składem na organizację muzeum
1891, 9. stycznia – powołanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej przy Oddziale Warszawskim Towarzystwa Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu
1892 – przejście pomieszczeń po stałej wystawie prób i wzorów w Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, depozyt od Muzeum Przemysłu i Rolnictwa
1893, 25 marca – otwarcie muzeum dla zwiedzających
1893, kwiecień – wystawa wyrobów żelaznych (gmach Muzeum Przemysłu i Rolnictwa)
1895 – wystawa meblowań stylowych; wystawa afiszów (gmach Muzeum Przemysłu i Rolnictwa)
1897 – 20.05-30.06. wystawa introligatorska (gmach Muzeum Przemysłu i Rolnictwa)
1897 – 30.10-20.12. wystawa pracy kobiecej (ul. Wierzbowa 11)
1907 – sformułowanie Ustawy Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej
1909, 5 września – poświęcenie nowej siedziby Muzeum Rzemiosł i Sztuki stosowanej przy ul. Chmielnej 52
1920-1925 – zajęcie lokalu muzeum przez Państwową Szkołę Budownictwa
1927 – Wystawa ceramiki polskiej
1930 – ogłoszenie konkursu na budowę nowego gmachu Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej
1931 – Wystawa pamiątek i sztuki stosowanej z wojny i światowej i odrodzenie Polski
1935 – decyzja o rozwiązaniu muzeum na rzecz Instytutu Naukowo-Rzemieślniczego
1936 – likwidacja Muzeum
1936, 4. grudnia – inauguracja działalności Instytutu Naukowego Rzemieślniczego im. Pierwszego Marszałka Józefa Piłsudskiego

Idea powołania Muzeum rzemiosła w Warszawie pojawiła się już w l. 70 XIX w. Inspiracją dla powstania tej placówki były zarówno muzea zagraniczne, m.in. zbiory maszyn i narzędzi udostępnione w 1775 r. w Paryżu, Muzeum w South Kensington (1852) oraz instytucje w Stuttgarcie, Wiedniu, Krakowie czy Lwowie. Starania takie podejmowało grono przemysłowców (m.in. pp. Fraget, Jager, Łapiński, Makowiecki, Nagórny, Adolf Scholtze, Ludwik Speiss, Karol Szlenkier, Aleksander Tomler), jednak dopiero w 1880 r. koncepcja ta zabierać zaczęła realnego kształtu. Przyczynkiem do podjęcia tematu stworzenia muzeum rzemiosła stała się zorganizowana w 1881 r. *Wystawa sztuki stosowanej do przemysłu*. W 1884 r. z inicjatywy inżyniera i przemysłowca Władysława Kiślańskiego (1841-1920) powstał w Warszawie Oddział Towarzystwa Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu, przy którym utworzono Towarzystwo popierania „Muzeum rzemieślniczego”. Od początku siedzibą dla nowej placówki miały być pomieszczenia w przebudowanym gmachu Muzeum Przemysłu i Rolnictwa przy ul. Krakowskie Przedmieście 66. Komitet organizacyjny w składzie: Władysław Kiślański, Andrzej Brzeziński, Samuel Dickstein, Aleksander Feist, Józef Keppe, Józef Kirsztrot-Prawnicki, Aleksander Makowiecki, Stanisław Natanson, Władysław Pfeiffer, Stanisław Rotwand, Roman Szewczykowski, Karol Szlenkier i Hipolit Wawelberg zawiązany został w 1890 r., a po uzyskaniu formalnych zgód władzy państwowej (28.10.1890) przystąpiono do organizacji zbiórki publicznej na rzecz muzeum. Powstanie muzeum możliwe było głównie dzięki darowiźnie Hipolita Wawelberga (25 000 rb), co w połączeniu z pozostałymi przekazami dało kwotę początkową w wysokości ponad 37 000 rb (w

tym samym roku przeciętna dniówka wynosiła 55 kop). W styczniu 1891 r. powołane zostało Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, które rok później zajęło pomieszczenia zajmowane wcześniej przez Stałą wystawę prób i wzorów przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa. W skład komitetu organizacyjnego (1892) wchodził: Władysław Kiślański (prezes), Stanisław Rotwand (wiceprezes), Karol Benni, Mathias Bersohn, Samuel Dickstein, Stanisław Hiszpański, Władysław Lepert, Władysław Łatkiewicz, Aleksander Makowiecki, Tomasz Otwinowski, Mieczysław Pfeiffer, Ignacy Szebeko, Roman Szewczykowski, Stefan Szyller, Ludwik Wojno. Wybrani członkowie komitetu (Kiślański, Rotwand i Bersohn) odbyli podróże zagraniczne w celu nawiązania kontaktu oraz zdobycia wiedzy na temat działalności muzeów zagranicznych (m.in. odwiedzili Berlin, Wiedeń, Stuttgart, Paryż, Brema, Frankfurt). W efekcie w 1894 r. muzeum zostało zapisane na listę członków Towarzystwa sztuk pięknych w Petersburgu oraz Union centrale des arts décoratifs w Paryżu.

W ramach działalności komitetu wydzielono trzy sekcje: delegację do sal rysunkowych i kopii wzorów i modeli, zajmującą się urządzaniem sal rysunkowych, delegację działu artystycznego, zajmującą się wyborem okazów i wzorów do zbiorów muzealnych i dzieł do biblioteki, a także delegację finansową, zajmującą się strategią pozyskiwania środków na funkcjonowanie placówki.

W czerwcu 1892 r. uzyskano depozyt od Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, a w marcu 1893 r. muzeum zostało otwarte dla zwiedzających.

Stała wystawa prezentowała zbiory zgromadzone dzięki darom osób prywatnych, firm i instytucji, oraz zakupom (głównie modeli z zagranicy). Ekspozycje prezentowane były w przeszklonych drewnianych gablotach pulpitowych i szafach oraz rozmieszczone przy ścianach i pod sufitem. Początkowo nieliczne przekazy nasiliły się wraz z działalnością placówki, z krótką przerwą w czasie I wojny Światowej. Pierwszym kustoszem muzeum był Jan Leski, od 1893 r. funkcję tę pełnił Marcin Olszyński. Dyrektorem muzeum był Władysław Kiślański, którego w 1903 r. zastąpił Karol Benni. W latach 1894-1896 muzeum organizowało pogadanki tematyczne z zakresu rzemiosła, organizowało własne wystawy, uczestniczyło również w wystawach pozawarszawskich, używając zgromadzone ekspozycje.

Od początku działalności głównym celem muzeum była organizacja kursów rzemieślniczych, które ze względu na ówczesne prawodawstwo nie mogły być prowadzone w szkołach. Równie ważne stało się kompletowanie biblioteki specjalistycznej. Dominację tę widać wyraźnie w sprawozdaniach działalności, która szczególnie w pierwszych latach funkcjonowania placówki w niewielkim stopniu rozwijała kolekcję muzealną bazując na przekazach. Większość dokonywanych zakupów obejmowała modele i pomoce naukowe dla sal rysunkowych, które ze względu na problemy lokalowe przeniesione zostały częściowo na ulicę Śliską (warsztaty rzemieślnicze, 1895) oraz Składową 3 (sale kursowe, 1899). Do 1907 r. w gmachu Muzeum Przemysłu i Rolnictwa znajdowały się wyłącznie ekspozycje muzealne.

Najprawdopodobniej już w 1906 r. Muzeum wystąpiło z wnioskiem o wpisanie do rejestru towarzystw i związków guberni warszawskiej, co zaowocowało stworzeniem stosownych przepisów funkcjonowania placówki. Już wówczas podejmowano starania o nową siedzibę. Zgodnie z opublikowaną w 1907 r. ustawą Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, celem tej instytucji było „spółdziałanie rozwojowi rzemiosł i przemysłu artystycznego”, w § 2 pkt 8 ustawy zapisano, że muzeum gromadzi i utrzymuje „a) okazy i wyroby rzemieślniczych danyh i nowych, zasługujących na poznanie i rozpowszechnienie, b) warsztaty i narzędzia rzemieślnicze oraz wszelkiego rodzaju środki pomocnicze, przeznaczone dla rzemiosł i drobnego przemysłu, c) rysunki, fotografie, wzory, modele, i wogóle przedmioty, służące do udoskonalenia rzemiosł i przemysłu artystycznego, d) księgozbiory”.

W 1907 r. zakupiono na rzecz muzeum budynek (lub działkę) przy ul. Chmielnej 52 (na rogu z Wielką), który został dostosowany do funkcji muzealnych. Siedzibę muzeum poświęcono i otwarto dla zwiedzających we wrześniu 1909 r. W piwnicy oświetlonej gazem modelarnia dla prac większych rozmiarów, na parterze znajdowały się sale na zbiory, intarsję drzewną, mieszkanie

dyrektora, na pierwszym piętrze sala odczytów i pogadanek, biblioteka, sala rysunkowa i kancelaria, na drugim piętrze dwie sale rysunkowe, modelarnia, kancelaria profesorów, na trzecim piętrze dwie sale rysunkowe i modelarnia, natomiast na czwartym, ostatnim piętrze duża sala rysunkowa z górnym światłem oraz lokal zajmowany przez Oddział malarzy dekoratorów. Na każdym z pięter urządzono mieszkania dla woźnego. Działający przy muzeum Oddział ślusarzy zajmował pomieszczenia przy ul. Szpitalnej. Nowa siedziba pozwoliła na lepsze wyeksponowanie zbiorów, które umieszczono w zamówionych w tym celu szklanych witrynach (16 szt.). W 1916 r. sporządzony został katalog dzieł bibliotecznych, rozpoczęto także porządkowanie zbiorów muzealnych.

W l. 1920-1925 budynek muzeum zajmowany był częściowo przez Państwową Szkołę Budownictwa. W 1925 r. wznowiono działalność wystawienniczą. Rewindykowano również zbiory zapisane muzeum przez Lucjana Biszlagiera i rozpoczęto prace koncepcyjne nad nową siedzibą muzeum. W 1930 r. ogłoszono zamknięty konkurs na gmach muzealny, jednak nagrodzonego projektu Czesława Przybylskiego nigdy nie zrealizowano. W 1935 r. podjęto decyzję o likwidacji muzeum i przekazaniu jego majątku na rzecz Instytutu Naukowo-Rzemieślniczego, który zainaugurował swoją działalność w grudniu 1936 r. W 1939 r. kamienica przy ul. Chmielnej 52 została zbombardowana, a całkowite jej zniszczenie nastąpiło w 1944 r. Działalności Muzeum Rzemiosł i Sztuk stosowanych nigdy nie wznowiono.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

1892 – 400 okazów zagranicznych; księgozbiór 234

1901 – 711 okazów, 317 modeli i wzorów, 213 mebli i sprzętów; księgozbiór 986 dzieł, 1040 tomów

1910 – księgozbiór 1085 dzieł, 1250 tomów

1915 – księgozbiór 1107 dzieł, 1296 tomów

1920 – księgozbiór 1285 dzieł, 1542 tomów

1925 – księgozbiór 1758 dzieł, 2357 tomów

biblioteka: dzieła głównie francuskie i niemieckie, rosyjskie, polskie

1892: dary: ceramika (płyta majolikowa perska XVIII w., 2 talerzyki porcelanowe Korzec, talerz Baranówka, 2 półmiski Delft 1 poł. XVIII, półmisek majolika Miliona z XVIII w. Wenus i Kupido kałamarz majolikowy), wyroby metalowe (5 mosiężnych ikonostasów z XV i XVI w. ze śladami dekoracji; francuskie wieszadło do papierów z żelaza kutego, lichtarz kuty z Norymbergi, żelazna gałązka różana z Belgii, francuski przycisk z żelaza kutego ze stokrotką, kroksztyn z żelaza kutego z XVIII w., żelazne róże, wyrób norymberski współczesny), tkaniny (dywanik); zakupy: okazów i modeli: od Wendlera modele gipsowe ornamentacyjne 57 szt., modele drewniane części maszyn 37 szt., od Zergiebla modele drewniane części maszyn 15 szt., z Królewskiego muzeum sztuki stosowanej modele żelazne 8 szt. (Berlin); od Braci Weschke modele porządków architektonicznych 4 szt., modele gipsowe liści 14 szt. (Drezno); od Speemana modele drewnane do rysunku 38 szt., stolarskie 36 szt., gipsowe 20 szt. (Stuttgart); z Cesarskiej Królewskiej szkoły zawodowej naczynia gliniane w kształcie naczyń greckich 19 szt. (Toeplitz); z cesarskiego austriackiego muzeum sztuki stosowanej modele gipsowe metalizowane 186 szt. (Wiedeń); z Union centrale des arts décoratifs modele części metalowych 25 szt. (Paryż); od Rottermunda modele gipsowe metalizowane okuć 16 szt. (Norymberga); wzory do biblioteki z Wiednia, Stuttgartu, Berlina, Liege, Paryża

1893: dary: ceramika (wazy fajansowe Delft 2 szt., świeczniki 2 szt., wazony fajansowe Rosenberg, talerz fajansowy z Leeds, spodki fajansowe 4 szt., filiżanka porcelanowa, angielskie płytki ścienne porcelanowe 3 szt., płytki ceramiczne fajansowa i z Alhambry), wyroby metalowe (kolekcja żelaznych i brązowych kluczy, klamek, zamków, naczyń miedzianych i brązowych, 210 obiektów, broń z XVIII w., krata żelazna z domu przy ul. Marszałkowskiej, kołatka z domu przy ul. Kościelnej 356, skrzynka żelazna od pieniędzy, drobne wyroby żelazne, ramka stalowa, gałązka żelazna, o kucia do drzwi 7 szt., kasetka żelazna), przedmioty drewniane (rączka drewniana do noszenia paczek, „adry” tj. mozaiki z drewna); tkaniny i odzież (rękawiczki futrzane czarne z jednej skórki, białe z jednej skórki królika, 65 okazów starożytnych), narzędzia i pomoce naukowe (perspektograf, bryły solidometryczne 19 szt., maszyna do zazębiania kół zegarowych, narzędzia do kucia koni, komplet narzędzi szewskich, warsztat szewski nowego systemu, siatka druciana do wieszania fotografii), obiekty etnograficzne (przedmioty przem. włościańskiego z guberni moskiewskiej, fajka chińska i kapciuch do palenia opium)

1894: sztucznie połączone 2 kawałki drewna, zamek mosiężny do walizy, koronki, galony złote i srebrne, ceramika 24 naczyń z fabryk w Kołomyi, Porembie, Tansteinie, Potyliczy, intarsje 11 szt. od Loshego w Hamburgu, model gipsowy sklepienia gotyckiego kapł. św. Floriana na Pradze, wazon z terrakoty, 3 odlewy gipsowe: Nioby, barana i byka, „adry” tj. mozaiki z drewna, fajka piankowa nadziewana kamieniami, miecz japoński

1900: kolekcja matryc szklanych do wyrobu kamei, sanki z XVIII w. z uprzężą

1906/7: dary: okazy taksydermiczne 65 szt., części maszyn, okazy i próbki materiałów, odlewy gipsowe; zakupy modeli drewnianych z Dreżna 8 szt., okazy taksydermiczne ptaków 16 szt.

1908/9: dary: przedmioty artystyczne i archeologiczne 28 szt., wyroby z metalu, modele i próbki, narzędzia i części maszyn, pomoce naukowe; zakupy przybory do rysunku, narzędzia chemiczne, tablice naukowe 10 szt., tablice rysunkowe 6 szt.

1909/10: wyr. z metalu (elem. dekoracyjne, szyldy zamków, lichtarz), ceramika (wazony, figurki), varia (wyr. galanteryjne, odciski), pomoce naukowe (próby mat. drewnianych i tkanin)

1910/11: wyr. z metalu (świecznik), meble, varia (modele)

1915/16: wyr. z metalu (kubki, kinkiety, świeczniki), wyr. z papieru (księga, karty, bilety wizytowe, kartony obciowe), przedmioty artystyczne (akwarele z Kowieńskiego), pomoce naukowe (wzory z drewna 40 szt., okazy taksydermiczne do rysunków 72 szt.)

1916/17: A. Feist (23 próbki drzew), inż. H. Kondratowicz (medale jubileuszowe brązowe 3 szt.), Z. Walc (garnki z piwnic domu przy ul. Wiślanej), Karolowa Benni (talerze marki Korzec, Baranówka, Lubartów 11 szt., półmiski, sosjerka marki Korzec, karafka, koszyczki marki Sławsk i Ćmielów, salaterki 2 szt., kafle z XVIII w. 5 szt.), Z. Jórski (klucz z 1793 r., kompas), Ludwik Teodor Müller (monety z epoki rzymskiej 58 szt.), Stefania Rudzka (talerz manuf. Berlin), J. Korzowska (gablotka z przeróbkami azbestu), Franciszek Krzywda-Polkowski (sztychy Hubermana 2 szt., rysunki S. Noakowskiego 2 szt., prace własne rysunki dokumentacyjne i projektowe, reprodukcje barwne angielskie 3 szt., wyr. ze skóry szelki haftowane z XVIII w., oprawa książki), F. Roliński (obrazy olejne w ramach złożonych 2 szt., fragm. z Zamku Królewskiego w Warszawie), profesorowa F. Rolińska (wycinanki łowickie 3 szt., pajak z Lubelskiego), Romuald Gutt (plany odręczne miasta Chełm z 1823, Warszawy z 1838), Adam Wardyński (krzak bawełny z liśćmi, owocami i korzonkami), M. Zalewska (parasolka z poł. XIX w., gitara hiszpańska z XVIII w.)
pomoce naukowe: Firma Fr. Martens i A. Daab (modele z drzewa różnych gatunków 48 szt., tektury, modele cegieł i dachówek 52 szt.), W.A. Grochowski (butelki od win i likierów 30 szt.), Z. Szczerbiński (fotel stylowy, nogi gzymsy), Cz. Boczkowska (zbiór motyli 17 szt.), F. Roth (katalogi 6 szt., książka zbiór osób starożytnych), Franciszek Krzywda-Polkowski (próbki wstążek inkrustowanych 4 szt., katalog zapraw drewnianych); zakupy: 20 modeli gipsowych, tablice do nauki rysunku technicznego i architektonicznego, modele żywe, ptaki, zwierzęta

1924/25: dary: tekstylia (wstążki, hafty, próbki tkanin), medale, fotografia; zakupy: kolekcja naczyń wschodnich (54 szt.) przy wsparciu MWRiOP

1927/28: dary: ceramika i szkło 16 sz.(elem. zastaw, figurki porcelanowe, majolika, fajans, naczynia gliniane), wyr. z metalu 4 szt. (świeczniki, lichtarze, biżuteria), wyr. z drewna 12 szt., tkaniny 1 szt. (hafty), wyr. ze skóry 1 szt., varia (dekoracje z włosów, rzeźby ornamentacyjne, przedmioty ludowe), pomoce naukowe (ceramika budowlana), zakupy: ceramika i szkło 47 szt., wyroby z metalu 4 szt., wyr. z drewna 1 szt., tkaniny 1 szt.

1928/29: dary: ceramika i szkło (12 szt.), wyroby z metalu (9 szt.), wyroby ze skóry (3 szt.), wyroby z kamienia (1 szt.), varia (2 sz.), pomoce naukowe (odlewy); zakupy: ceramika i szkło 35 sz. (fajka i kałamarz fajansowy, filiżanki, talerzyki, imbryk z Korca, Baranówki, manufaktur Glińsko, Nieborów, Miśnia, Wiedeń, Kopenhaga, Berlin, Rosyjska Cesarska Fabryka epoka Mikołaja I, majolika, porcelana chińska, wyroby ludowe; szkło – kieliszki Naliboki); wyr. metalowe 1 sz. (blacha mosiężna trybowana od kołpaka załogi klasztoru paulinów w Częstochowie); wyr. drewniane 2 sz. (figura Chrystusa Zmartwychwstałego XVIII w., skrzynka w kształcie beczółki 1782 r.); wyr. z kamienia 1 sz. (puchar z serpentynitu); tekstylia (koronki, hafty, mankiety łowickie, brokat francuski);

Oszacowanie zbiorów muzeum jest trudne do wykonania, ze względu na przyjęte w sprawozdaniach szacunki wartości materialnej, a nie ilościowej kolekcji. Wykonane w czasie działalności muzeum inwentarze muzealne nie zachowały się do czasów obecnych.

Organizacja muzeum (działy)

1892:

I pożytkowy (techniczny) m.in. narzędzia rzemieślnicze, mozaiki, intarsje z drzewa, oprawy do książek, modele domów i kościołów, modele żelazne części maszyn, wyroby galanteryjne, żelazna i ślusarskie, modele i figury gipsowe, figury anatomiczne, modele części architektonicznych, modele gipsowe metalizowane różnych przedmiotów metalowych, naczynia gliniane, bryły solidometryczne, modele liści ornamentacyjnych, odlewy gipsowe wybitniejszych dzieł sztuki czystej i stosowanej, modele drewnianych mostów, wiązań dachowych, kopuł wież i schodów, model maszynerii scenicznych teatru Wielkiego w Warszawie

II rozwojowy (historyczny) historyczne narzędzia i urządzenia, które wyszły z użycia, m.in. kolekcja żelaznych i brązowych kluczy, klamek, zamków, naczyń miedzianych i brązowych, sanki z XVIII w. z uprzężą, haft aplikowany na atlasie pąsowym, krata żelazna z tzw. domku pod filarkami (Marszałkowska), kołatka z domu przy ul. Kościelnej 356, maszyna do ząbienia kół zegarowych z XVIII w., okazy dawnych tkanin, koronki, galony złote i srebrne, odlewy gipsowe pamiątek przechowywanych na Jasnej Górze, 5 mosiężnych ikonostasów z XV i XVI w. ze śladami dekoracji, ceramika polska Korzec, Baranówka, fajans zagraniczny Delft, Rosenberg, majoliki Miliona z XVIII w.;

III wzorowy (modelowy) okazy i rysunki wyrobów rzemieślniczych (analogicznie do działu I).

1925:

dział I – wyroby z gliny, fajansu, porcelany, majolika i terrakota

dział II – wyroby ze szkła, zwierciadła, mozaika ze szkła i emalie

dział III – wyroby z kamienia i mozaika z marmuru

dział IV – wyroby złotnicze, jubilerskie. z brązu, miedzi, cyny, żelaza i innych metali

dział V – wyroby z kości, masy perłowej i szyldkretu (szylkretu)

dział VI – wyroby z drzewa, sprzętarstwo, intarsja i mozaika drzewna, koszykarstwo i instrumenty muzyczne

dział VII – wyroby ze skóry, oprawa książki i introligatorstwo

dział VIII – wyroby włókiennicze, dywany, kilimy, gobeliny, makaty, koronki, hafty i in.

dział IX – wyroby z papieru, tapety, wycinanki

dział X – wyroby z wosku

dział X I – zabawki
dział XII – numizmatyka, medalierstwo, gemmy i kamee
dział XIII – grafika
dział XIV – varia (wachlarze, tabakierki, fajki i t.p.)
dział XV – nowoczesne techniki jak batiki, galwanizm, wypalanie, trawienie

projektowane działy po przekształceniu w Muzeum Sztuk Zdobniczych (1925):

I dział: zbiory historyczne: dotyczące głównie kultury polskiej, historii epok i cech różnych stylów w sztuce u różnych narodów (przeznaczone dla rzemieślników, producentów, twórców artystów i szerokich warstw społeczeństwa w celu kształcenia pod względem kulturalnym, poznania i szacunku względem gustów epok minionych)

II dział: zbiory dydaktyczne: poglądowe przedstawienie procesu tworzenia dzieł zdobniczych (element kształcenia rzemieślników, część zbiorów muzeum technicznego)

III dział: zbiory współczesnej sztuki zdobniczej (zapoznanie ze współczesną produkcją artystyczną)

1927: 15 grup przedstawiających powstanie i rozwój gałęzi sztuki rękodzielniczej w Polsce i innych krajach. Na osobny dział składa się zbiór obiektów zapisanych przez L. Biszlagiera (4 sale)

1932: działy ceramiki, szkło, wyroby z metalu, z drzewa, włókiennicze, ze skóry, z kamienia, z papieru (w tym introligatorstwo), varia, odlewów gipsowych modeli

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Strategia pozyskiwania zbiorów

dary: pozyskiwane od artystów, rzemieślników, przemysłowców, osób prywatnych – o dary apelowano m.in. w prasie codziennej

depozyt: Muzeum Przemysłu i Rolnictwa (1892)

zakupy: 1892 zagraniczne wzory i modele konieczne dla funkcjonowania muzeum (z funduszu składkowego)

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

1890: ofiary finansowe jednorazowe: Hipolit Wawelberg (25 000 rb), Stanisław Rotwagl (3 000 rb), Karol Szlenkier (1 000 rb), Jan Bersohn (500 rb), Dawid Rosenblum (300 rb), Mathias Bersohn (200 rb), Władysław Kiślański, Stanisław Wydźga, Ignacy Szebeko, dr Natanson, Henryk Marconi, S. Bergson, Jan Górski, L. Januskiewicz, Matylda Szleser, N. Mayzner, W. Czosnowski (100 rb); ofiary coroczne: Ludwik hr. Krasieński, Stanisław Rotwald, Karol Szlenkier (100 rb), Towarzystwa Szajbler (200 rb);

1892-1901: Zgromadzenie cieśli w Warszawie (modele drewnianych mostów, wiązań dachowych, kopuł wież i schodów); Józef Guranowski (model maszynierii scenicznych teatru Wielkiego w Warszawie), siostry Miłosierdzia Bronisławy (haft aplikowany na atłasie) Stefan Szyller (odlewy gipsowe); panie: Bentkowska, Brandt z Radomia, Dembowska, M i W. Popławskie, Br. Poświkowa, T. Tomczyńska, Żakowska; panowie: Jan Bersohn, A. Bardziki, Bogdanowicz, L. Dymitrowicz (dzieła naukowe, modele gipsowe, figur i ornamentów, przedmioty konieczne do zajęć

rysunkowych), H. Dynowski, P. Ettinger, Frąckiewicz, F. Goebel, O. Grutzberg, M. Grein, J. Guranowski, Heintzel i Kunitzer z Łodzi, St. Hiszpański, H. Koeck, Wł. Kieszkowski, Wł. Kiślański, dr Matlakowski, ks. Matuszewski, Martens, S. Natanson, A. Patzer, E. Perl, Redakcja „Kuriera Warszawskiego”, T. Skonieczny, Słowikowski, K. Szlenkier, Sommer, G.F. Skrędziszewski, M. Urbański, M. Wawrzyniecki,

1892: Mathias Bersohn (porcelana, majolika, fajans), Cyprian Lachnicki (ikonostasy) Roman Szewczykowski (wyroby żelazne); Mieczysław Urbański (kałamarz majolikowy, dywanik); Adam Wiślicki, Henryk Dynowski;

1893: Stanisław Siennicki (kolekcja żelaznych i brązowych kluczy, klamek, zamków, naczyń miedzianych i brązowych, 210 obiektów), Wojciech Bogusławski (broń z XVIII w. , p. Frąckiewicz (krata żelazna z tzw. domku pod filarkami ul. Marszałkowska nr 1379), F. Goebel (kołatka, ul. Kościelna 356), E. van Heukelom z Holandii (wazy fajansowe Delft 2 szt., świeczniki 2 szt., wazon fajansowy Rosenberg), St. Jarnuszkiewicz (skrzynka żelazna od pieniędzy), C. Kirkorowa (talerz fajansowy z Leeds, spodki fajansowe 4 szt., filiżanka porcelanowa), Władysław Leppert (perspektograf do powiększania rysunków), Józef Leski (rączka drewniana do noszenia paczek), Mazurenko (drewniane bryły solidometryczne 19 szt.), Marcin Osmala (przedmioty przem. włościańskiego z guberni moskiewskiej 25 szt.), St. Rotwand (siatka druciana do wieszania fotografii), Roman Szewczykowski (drobne wyroby żelazne, angielskie płytki ścienne porcelanowe 3 szt., ramka stalowa, gałązka żelazna, okucia do drzwi 7 szt.), Szmidecki (fajka chińska i kapciuch do palenia opium), St. Szyller („adry” tj. mozaiki z drewna, płytki ceramiczne fajansowa i z Alhambry), Ferdynand Woroniecki (maszyna do zazębiania kół zegarowych), D. Żołyński (kasetka żelazna), Czarkowski (komplet narzędzi szewskich), Heilpern (warsztat szewski nowego systemu), P. Kaczmarek (narzędzia do kucia koni), Krawczyński z Żytomierza (rękawiczki futrzane czarne z jednej skórki), Malinowski (rękawiczki futrzane białe z jednej skórki królika), dar Komitetu Muzeum (65 okazów starożytnych tkanin od p. Cichockiego ze Lwowa)

1894: Mathias Bersohn (koronki, galony złote i srebrne, ceramika 24 naczyń z fabryk w Kołomyi, Porembie, Tansteinie, Potyliczy), Jan Bersohn (intarsje 11 szt. od Loshego w Hamburgu), Wł. Czosnowski (model gipsowy sklepienia gotyckiego kapł. św. Floriana na Pradze), L. Mirosławska (wazon z terakoty), Michał ks. Radziwiłł (3 odlewy gipsowe: Nioby, barana i byka), Wapiński (fajka piankowa nadziewana kamieniami, miecz japoński)

1900: Karol Dittrich (Dietrych) z Żyrardowa (sanki z XVIII w. z uprzężą)

1906/7: W.I. Leski (okazy motyli 49 szt.), hr W. Branicki (okazy taksydermiczne ptaków 16 szt.), Ludwik Dymitorwicz (odlewy gipsowe z natury 2 szt.), W. Teichfeld z Pruszkowa (naczynia z białej gliny 14 szt.), firma Skibiński, firma Białkowski (tafle prób witraży), Towarzystwo Akcyjne W. Gostyński i S-ka (części maszyn i przedmioty ozdobne z kutego żelaza 29 szt.), Towarzystwo Akcyjne Lilpop Rau i Loewenstein (części maszyn 22 szt.), firma Drzewecki i Jeziorański (przedmioty ogrzewalne 13 szt.), Towarzystwo Akcyjne Włodarkiewicz i Siekluki (części maszyn 12 szt.)

1908/9: Ludwik Dymitrowicz (model drewniany świecznika), Société industrielle de Mülhhouse [Mulhouse] (próby tkanin i wzorów 4 albumy, Karol Benni (przedmioty artystyczne i archeologiczne 28 szt.); modele i okazy: Zakłady Mechaniczne Borman Szwede i S-ka (części maszyn 15 szt.), Dzewulski i Hauszyld – Fabryka Narzędzi w Warszawie (narzędzia 3 szt.), Kornel Kubacki z Fabryki wyrobów ozdobnych Zieleziński (dekoracje kute 4 szt.), Antoni Mencil (narzędzia i ozdoby 5 szt.), p. Marcińczak (klódka) Gostyński i S-ka Fabryka wyrobów żelaznych (model), Julian Puchalski (narzędzia 3 szt.), Konstanty Sienkiewicz (imadło), Joanna Szewczykowska (krata żelazna), Józef Szwabe (Zatrask), Adam Sułkowski (cyrkiel), Aleksander Kuczyński (imadło), Wł. Maciejewski Fabryka Fasonów rur kutyh (kształtowniki 10 szt.); pomoce naukowe: Stanisław Brukalski (liście suszone werniksowane 21 szt.), Dom komisowy F. Boettin

(okaz geologiczny), Hieronim Kondratowicz (zbiór rud i przetworów 42 szt.), Maksymilian Silberberg (okazy przemysłu szklanego 31 szt.)

1909/10: Karl Benni (wazony 5 szt., kapciuch haftowany), S. i T. Fiszerowie (brąz przedstawiający znicz), J. Dziekoński (szyldy starych zamków 2 szt.), Marcin Osmala (szafka mahoniowa z wyr. galanteryjnymi wyr. ludowego i fabrycznego zagranicznego), Stanisław Walewski (zegarek Breguet), pani Waysenhoff (odciski kamei i gemm), pan Żurawski (próby materiałów drewnianych), firma Bracia Łopieńscy (części składowe lichtarza 11 szt.), Société industrielle de Mühhouse [Mulhouse] (próby i wzory tkanin), Cesarska Fabryka Porcelany w Petersburgu (5 figurek)

1910/11: Karol Benni (model barki rybackiej), Ludwik Dymitrowicz (świecznik brązowy), K. Wasilewski (krzesła 4 szt. półki ręcznie malowane 2 szt.), Stanisław Turbia-Krzyształowicz (modele gipsowe)

1915/16: Ludwik Dymitrowicz (stara księga, okazy taktydermiczne ptaków, ssaków, owadów 71 szt.), p. Wieczorkiewicz (okaz dzięcioła pstrego), Karol Benni (pająk 6-ramienny brązowy XVIII w., świeczniki 4 szt., kinkiet, kula granitowa, kubek miedziany, reflektory okrągły, wklęsły, ośmiokątny, misa z blachy, przycisk brązowy, szabaśnik), Franciszek Krzywda-Polkowski (kartony obicia papierowe z XVI w. 3 szt., toporek przedhistoryczny, karty do gry i bilety wizytowe z XIX w.)

1916/17: A. Feist (23 próbki drzew), inż. H. Kondratowicz (medale jubileuszowe brązowe 3 szt.), Z. Walc (garnki z piwnic domu przy ul. Wiślanej), Karolowa Benni (talerze marki Korzec, Baranówka, Lubartów 11 szt., półmiski, sosjerka marki Korzec, karafka, koszyczki marki Sławski i Ćmielów, salaterki 2 szt., kafle z XVIII w. 5 szt.), Z. Jórski (klucz z 1793 r., kompas), Ludwik Teodor Müller (monety z epoki rzymskiej 58 szt.), Stefania Rudzka (talerz manuf. Berlin), J. Korzowska (gablotka z przeróbkami azbestu), Franciszek Krzywda-Polkowski (sztychy Hubermana 2 szt., rysunki S. Noakowskiego 2 szt., prace własne rysunki dokumentacyjne i projektowe, reprodukcje barwne angielskie 3 szt., wyr. ze skóry szelki haftowane z XVIII w., oprawa książki), F. Roliński (obrazy olejne w ramach złożonych 2 szt., fragm. z Zamku Królewskiego w Warszawie), profesorowa F. Rolińska (wycinanki łowickie 3 szt., pająk z Lubelskiego), Romuald Gutt (plany odręczne miasta Chełm z 1823, Warszawy z 1838), Adam Wardyński (krzak bawełny z liśćmi, owocami i korzonkami), M. Zalewska (parasolka z poł. XIX w., gitara hiszpańska z XVIII w.); pomoce naukowe: Firma Fr. Martens i A. Daab (modele z drzewa różnych gatunków 48 szt., tektury, modele cegieł i dachówek 52 szt.), W.A. Grochowski (butelki od win i likierów 30 szt.), Z. Szczerbiński (fotel stylowy, nogi gzymsy), Cz. Boczkowska (zbiór motyli 17 szt.), F. Roth (katalogi 6 szt., książka zbiór osób starożytnych), Franciszek Krzywda-Polkowski (próbki wstążek inkrustowanych 4 szt., katalog zapraw drewnianych);

1924/25: Feliks Łopieński (wstążka, haft maszynowy, materiały krajowe i zagraniczne 28 szt., wstęga haftowana amerykańska z trumny T. Kościuszki), Władysław Paciorkowski (haft artystyczny), Julian Mirowski (modele medali pamiątkowych 11 szt.), T. Chojnacki (medal pamiątkowy z wyst. w Poznaniu), żona K. Benniego (fotografia w ramie), siostra Salezja, Maria Szurawska, Maria Tyszkiewicz, Anna Kozłowska, Halina Trzaska Józef Wolska, Walentyna Flaszczyńska (prace ręczne, m.in. hafty, batiki, wyk. na kursach muzealnych)

1927/28: Feliks Łopieński (fig. porcelanowe), Stefania Zielińska (majolika), L. Perkiewicz (wazon i garnek gliniany), p. Rządźina (talerz porcelanowy), Zofia Sierzputowska (wazon gliniany), Jan Kwietniewski (doniczka, ornament i fajka z terakoty, świecznik, lichtarz, bransoletki metalowe 2 szt., oprawa książki z ornamentem), Adam Pragier (gliniane misy huculskie 5 szt., wazony 2 szt., kij zdobiony z pokucia), Ludwik Dymitrowicz (rzeźba ornamentacyjna 10 szt.), hr Jadwiga Potulicka (rama w stylu Ludwika XVI), Maksymilian Mroz (świecznik żelazny), Katarzyna Charczuk (haft ściegiem gobelinowym), p. Gąsiorowski (bukiet sztucznych kwiatów z włosów), L. Perkiewicz (ceramika budowlana 47 szt.)

1928/29: Feliks Łopieński (ceramika: kafle, półmisek majolikowy, wyroby z metalu: samowar, koszyczek ażurowy, waza, imbryk, popiersie wojskowego, flakon, tekstylia: szal turecki), J. Herb (kafle ludowe 2 szt.), L. Kamler (porcelana), Gustaw Soubise-Bisier (ceramika: talerze fajansowe 2 szt., dzban kamionkowy, szylid i kubek aptekarski), K. Iwanicki (mozaika szklana), W. Przeworska (2 kroksztyny żelazne), Jan Kwietniewski (książki w oprawie skórzanej 2 szt., pantofelek chiński współczesny), E. Słojewski (frag. skóry tłoczonej), J. Skrzypek (odlewy gemm z kolekcji Królewskiego Muzeum w Berlinie firmy M. Krause, 50 szt.)

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Działalność edukacyjna:

Sale rysunkowe (od 1891)

1893: Kierownicy sal rysunkowych: Maria Zarembianka-Słupska, Leokadia Mirosławska, Antoni Turski, Ludomir Dymitrowicz, Teodor Skonieczny, Ludwik Panczakiewicz, Feliks Roliński, Feliks Łopieński, Józef Malanowicz, Zdzisław Manczewski]

Program kursów:

1901: (kursy niższe, średnie wyższe), działy męski i damski

1904: 1) rysunek ręczny, graficzny, ornamentacyjny, dekoracyjny, architektoniczny i maszyn; 2) malarstwo na tkaninach, drzewie, porcelanie i t. p. materiałach; 3) modelowanie ornamentów, głów i figur; 4) początek nauki intarsji i mozaiki drzewnej;

1923: wieczorowe niższe: 1) rysunek odręczny początkujący dla terminatorów; 2) rysunek odręczny dla rękodzielniczek (specjalnie haftu, koronkarstwa i kroju); 3) rysunek odręczny i techniczny zawodowy dla poszczególnych zawodów: brązownictwa, jubilerstwa, ślusarstwa i kowalstwa ozdobnego, malarstwa pokojowego i szylidów, stolarstwa meblowego i budowlanego, szewstwa i krawiectwa; 4) modelowanie w plastelinie i wosku dla brązowników i jubilerów; dzienne średnie: 1) rysunek odręczny i kreślenie zawodowe dla stolarzy i malarzy; 2) rysunek odręczny ogólny dla mężczyzn i kobiet; 3) rysunek odręczny stylizacji i kompozycji zdobniczej; 4) rysunek projekcji i perspektywy; 5) rysunek kompozycji sprzętu i urządzeń wewnątrz; 6) praktyczne stosowanie intarsji i mozaiki drzewnej; 7) modelowanie w glinie i plastelinie; 8) wykłady: historia zdobnictwa, sprzętu, brązu i jubilerstwa; 9) wykłady: towaroznawstwo, kalkulacja, korespondencja handlowa i higjiena zawodowa

Dzienna Szkoła Zdobnictwa, Dzienna Szkoła Zawodowa, Dzielne Kursy Rysunku i Kompozycji Zdobniczej, Kursy krótkoterminowe kilimkarstwa, gobelinów i dywanów, Szkoła rzeźby, Odczyty i wykłady z dziedziny sztuk zdobniczych, Kursy wieczorowe rysunku zawodowego (Z Muzeum Rzemiosł, 1932: 10)

Odczyty (1894-1896) pogadanki „popularne” dla rzemieślników (niedziele) i ogólnej treści dla szerszego grona słuchaczy (środy); po 1896 działalność tę przejęło Muzeum Przemysłu i Rolnictwa

Udział w wystawach poza muzeum:

1894 – udział w wystawie wyrobów skórzanych w Muzeum Przemysłu i Rolnictwa

1895 – udział w wystawie w Niżnym Nowogrodzie

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

1893 – zgodnie z zamieszczonymi w „Tygodniku Illustrowanym” rycinami, przedmioty eksponowane były w przeszklonych gablotach ekspozycyjnych pulpitowych, umieszczonych pośrodku sali oraz szafach umieszczonych wzdłuż ścian. Większe elementy jak stolarka drzwiowa oraz okazy dekoracji metalowych umieszczano przy ścianach lub wieszano bezpośrednio na ścianie lub pod sufitem

1894 – szafy wystawowe i stół ofiarowane przez spółkę Tow. Akcyjne K. Scheiblera

po 1895 – urządzenie wystawy stałej

1925 – zamówienie 16 witryn szklanych; cały lokal na parterze, na I piętrze w 4 salach od ul. Wielkiej zbioru śp. Lucjana Biszlagiera

1932 – podział na działy ceramiki, szkło, wyroby z metalu, z drzewa, włókiennicze, ze skóry, z kamienia, z papieru (w tym introligatorstwo), varia, odlewów gipsowych modeli w układzie historycznym (chronologicznym)

Wystawy czasowe

1893, kwiecień – wystawa wyrobów żelaznych (gmach Muzeum Przemysłu i Rolnictwa)

1895 – wystawa meblowań stylowych; wystawa afiszów (gmach Muzeum Przemysłu i Rolnictwa)

1897 – 20.05-30.06. wystawa introligatorska (gmach Muzeum Przemysłu i Rolnictwa)

1897 – 30.10-20.12. wystawa pracy kobiecej (ul. Wierzbowa 11)

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Katalog wystawy ceramiki polskiej urządzonej staraniem Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej w Warszawie: czerweu i lipcu 1927, kom. red. Iza Czajkowska et al, Warszawa: Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, 1927

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Album Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej w Warszawie. T. 1 z. 1, Wyroby z drzewa, Warszawa: Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, 1897

Album Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej w Warszawie. T. 1 z. 2, Wyroby z żelaza, Warszawa: Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, 1901

Sztuka w Rzemiośle: organ Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej (1925)

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza
Związek Muzeów Polskich - od 1914

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

- Echa warszawskie [W przedostatnim numerze...], Przegląd Tygodniowy, 1882, nr 13, s. 181-182
- Muzeum rzemieśnicze, Gazeta Świąteczna: wychodzi w Warszawie na każdą niedzielę 1890, r. 10, nr 517, s. 3
- Radomił, Muzeum Rzemieśnicze, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1890, r. 7, nr 25, s. 193-194
- Muzeum Rzemieśnicze, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1891, r. 8, nr 2, s. 9-11
- Muzeum Rzemiosł, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza, 1892, nr 32, s. 254
- Od komitetu Muzeum rzemiosł, Gazeta Świąteczna: wychodzi w Warszawie na każdą niedzielę 1892, r. 12, nr 606, s. 4
- Muzeum rzemiosł, Gazeta Świąteczna: wychodzi w Warszawie na każdą niedzielę 1892, r. 12, nr 614, s. 3
- Muzeum rzemieśnicze, Gazeta Świąteczna: wychodzi w Warszawie na każdą niedzielę 1893, r. 13, nr 639, s. 2
- Muzeum rzemieśnicze w Warszawie, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1893, r. 10, nr 13 s. 101-104
- Muzeum rzemiosł, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1893, r. 10, nr 24 s. 189-190
- K., Muzeum Rzemieśnicze, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1892, r. 9, nr 14, s. 102
- Rzemieśnik, W sprawie Muzeum Rzemieśniczego, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1892, r. 9, nr 18, s. 135
- Muzeum Rzemieśnicze, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1892, r. 9, nr 22, s. 175-176
- Muzeum rzemiosł, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1892, r. 9, nr 32, s. 254
- J.L., Z Muzeum Rzemiosł, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1892, r. 9, nr 41, s. 334
- Nasze ryciny. Muzeum Rzemieśnicze, Tygodnik Ilustrowany, 1893, nr 173, s. 254, 255
- Z bieżącej chwili. Muzeum Rzemieśnicze, Bluszcz, 1893, nr 13, s. 104
- Kronika działalności kobiecej, Bluszcz, 1893, nr 35, s. 279
- Za rok 1894. [Muzeum rzemiosł], Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1895, r. 12, nr 2, s. 10
- Muzeum Rzemiosł w Warszawie rok 1894, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1895, r. 12, nr 4, s. 29-32
- K., Muzeum Rzemiosł, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1895, r. 12, nr 5, s. 37-38
- Wiadomości bieżące. W Muzeum Rzemieśniczym, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1895, r. 12, nr 13, s. 107
- Wiadomości bieżące. Muzeum rzemieśnicze, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1895, r. 12, nr 27, s. 221
- Wiadomości bieżące. Muzeum rzemieśnicze, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1895, r. 12, nr 34, s. 276
- Wiadomości bieżące. Z Muzeum rzemiosł, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1896, r. 13, nr 25, s. 198
- Wiadomości bieżące. Z Muzeum rzemiosł, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1897, r. 14, nr 8, s. 64
- Muzeum Rzemieśnicze, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1897, r. 14, nr 10, s. 77-78
- Z Warszawy. Muzeum rzemieśnicze, Rozwój. Dziennik polityczny, przemysłowy, ekonomiczny, społeczny i literacki, ilustrowany, 1899, r. 3, nr 56, s.3
- Wiadomości ogólne [Muzeum rzemiosł ul. Składowa], Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1899, r. 16, nr 4, s. 30
- Muzeum rzemiosł, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1899, r. 16, nr 11, s. 86
- Muzeum Rzemieśnicze, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1900, r. 17, nr 14, s. 110-111
- Album muzeum rzemiosł, Gazeta Przemysłowo-Rzemieśnicza 1901, r. 18, nr 14, s. 121

J.B., Muzeum Rzemieślnicze, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1901, r. 18, nr 24, s. 201
Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej w Warszawie, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1904, r. 21, nr 28, s. 220-221
Dziesięciolecie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej: 1891-1901, Warszawa: [s.n.], 1902 (Warszawa: Druk. i Litogr. "Saturn")
J.K., Dziesięciolecie muzeum rzemiosła, *Wędrowiec* 1902, r. 40, nr 26, s.513-514
Muzeum rzemiosł, *Ogniwo: tygodnik naukowy, społeczny, literacki i polityczny*, 1904, r. 2, nr 29, s. 696
Kronika bieżąca. Z Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej w Warszawie, *Przegląd Techniczny*, 1905, t. 43, nr 36, s. 448
Ziarnka. Muzeum Rzemiosł, *Ziarno*, 1905, nr 38, s. 237
Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1905, r. 22, nr 8, s. 63
Poświęcenie gmachu Muzeum rzemiosł i sztuki stosowanej w Warszawie, *Rozwój. Dziennik polityczny, przemysłowy, ekonomiczny, społeczny i literacki, ilustrowany*, 1909, r. 12, nr 156, s. 3
Kronika. Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, *Kultura Polska*, 1909, nr 10, s. 2
Otčet' o děatel'nosti Muzeâ Remesel i Příkladnago Iskusstva za trehlětie 1910/11, 1911/12, 1912/13, *Varšava: [s.n.]*, 1913
Wiadomości bieżące. Z Muzeum rzemiosł i sztuki stosowanej, *Dziennik Zarządu Miasta Stołecznego Warszawy* 1923, nr 54, 28 VII, s. 3
Program Muzeum Rzemiosł i Sztuki stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza*, 1924, nr 1-2, s. 7-8
Z Muzeum Rzemiosł i Sztuki stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza*, 1925, nr 1, s. 9
Ofiarność społeczeństwa na rzecz nauki polskiej, *Nauka Polska: jej potrzeby, organizacja i rozwój*, 1925, t.5, s. 437-458
Z Muzeum Rzemiosł i Sztuki stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza*, 1926, nr 1, s. 3-4
Instytucja, która pracuje, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1927, nr 7, s. 7-8
Walne zgromadzenie członków, *Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1927, nr 9, s. 5-6
Gmach muzeum rzemiosł i sztuki stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1928, nr 2, s. 6
Wystawa prac uczniów w Muzeum Rzemiosła i Sztuki Stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1928, nr 18, s. 7
Z Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1928, nr 21, s. 7
Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej w Warszawie, *Przegląd Stolarski: dwutygodnik poświęcony zagadnieniom architektury wnętrz a mianowicie: stolarstwu, rzeźbiarstwu, tapicerstwu, tokarstwu, koszykarstwu, zdobnictwu oraz handlowi mebli: organ Związku Polskich Cechów Stolarskich*, 1928, nr 19, s. 7-9
Z Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1929, nr 23, s. 5
Wystawa prac uczniów w Warszawskim Muzeum Sztuki Stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1930, nr 17, s. 5
L.J., Konkurs na projekt gmachu Muzeum rzemiosł i Sztuki Stosowanej w Warszawie, *Architektura i Budownictwo*, 1930, nr 7, s. 241
Z Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1930, nr 23, s. 5
Wystawa pamiątek i sztuki stosowanej z wojny i światowej i odrodzenie Polski, *Sztuki Piękne*, 1931, nr 2, s. 70
Z Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1932, nr 2, s. 10
Biblioteka Muzeum Rzemiosł i Sztuki stosowanej w Warszawie, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1932, nr 4, s. 11
Z Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1932, nr 11, s. 10
Obowiązek społeczny, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1932, nr 12, s. 8-9
Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1933, nr 8, s. 6-7

Szkoły Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1933, nr 19, s. 7

Oświatowiec, Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej. Jego zadania wczoraj, dzisiaj, jutro, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1934, nr 28, s. 2-3

Oświatowiec, Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej. Jego zadania wczoraj, dzisiaj, jutro, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1934, nr 29, s. 2-3

Otwarcie czytelnicy oraz zbiorów Muzeum rzemiosł, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1935, nr 31, s. 6

Instytut Naukowy, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza*, 1936, nr 10, s. 19-20

Po 45 latach pracy, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza*, 1936, nr 10, s. 30

Ostatnie posiedzenie komisji likwidacyjnej b. Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1936, nr 18, s. 5

O podstawy finansowe Instytutu Naukowego Rzemieślniczego, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1936, nr 19, s. 8-9

Uroczysta inauguracja Instytutu Naukowego Rzemieślniczego, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1936, nr 20, s. 9-11

[Czesław Przybylski] Prace z okresu 1918-1936, *Architektura i Budownictwo*, 1936, nr 8-10, s. 323-325

Czajkowska Iza, Zbiory Edwarda Neprosa, *Tygodnik Ilustrowany*, 1930, t.1, nr 5, s. 98

Dłutek Maria, *Warszawskie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej. Rys historyczny*, [w:] red. Maria Dłutek, *W kręgu sztuki przedmiotów. Studia ofiarowane Profesor Irenie Huml przez przyjaciół, kolegów i uczniów*, Warszawa: IS PAN, Muzeum Mazowieckie w Płocku, 2011, s. 275-289

Grajewski Ludwik *Polskie Muzea Przemysłu Artystycznego* *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1931, nr 3, s. 8-9

Grajewski Ludwik *Polskie Muzea Przemysłu Artystycznego* *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1931, nr 4, s. 5-7

Keppe Józef, W sprawie Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1891, r. 8, nr 2, s. 97-99

Kiślański Władysław, Muzeum rzemiosł [przemówienie], *Kurier Warszawski. Dodatek poranny*, 1891, nr 10, s. 1-2

Kiślański Władysław, Muzeum Rzemieślnicze, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1894, r. 11, nr 7, s. 53-56

S.K. [Stefan Krzywoszewski], Sale Rysunkowe przy Muzeum Przemysłu i Sztuki Stosowanej, *Świat pismo tygodniowe ilustrowane*, 1907, nr 38, s. 18-19

S.K. [Stefan Krzywoszewski], Szlachetne zabiegi. Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej w Warszawie, *Świat pismo tygodniowe ilustrowane* 1909, rok IV, nr 37, s. 16

Prus Bolesław, *Kronika tygodniowa [Wystawa sztuki stosowanej do przemysłu i jej rola społeczna]*, *Kurier Warszawski*, 1881, nr 145, s. 1

Wankie Władysław, Po 33 latach, *Kurier Warszawski*, 1924, nr 132, s. 12

Zaleski Stanisław, Muzeum Rzemieślnicze, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza* 1892, r. 9, nr 2-3, s. 9-10

Żniński Zenon, Z Muzeum Rzemiosł i Sztuki stosowanej, *Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza*, 1923, nr 1, s. 8

Ż Z. [Żniński Zenon], Muzeum Sztuk Zdobniczych i jego rola w kulturalnym i ekonomicznym odrodzeniu Polski, *Sztuka w Rzemiośle: organ Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej*, 1925, t. 1, nr 1, s. 3-7

Żniński Zenon, *Zarys historyczny powstania i rozwoju Biblioteki Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej w Warszawie*, *Sztuka w Rzemiośle: organ Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej*, 1925, t. 1, nr 7, s. 11-14

Żniński Zenon, Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej. Warszawa, Chmielna 52, Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza 1934, nr 30, s. 3-5

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Ustawa Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, druk ulotny 1907
Sprawozdanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej z Działalności za Czas od 1 lipca 1906 do 30 czerwca 1907
Sprawozdanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej z Działalności za Czas od 1 lipca 1908 do 30 czerwca 1909
Sprawozdanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej z Działalności za Czas od 1 lipca 1909 do 30 czerwca 1910
Sprawozdanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej z Działalności za Czas od 1 lipca 1910 do 30 czerwca 1911, r. 19
Sprawozdanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej z Działalności za Czas od 1 lipca 1915 do 30 czerwca 1916, r. 24
Sprawozdanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej z Działalności za Czas od 1 lipca 1916 do 30 czerwca 1917, r. 25
Sprawozdanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej z Działalności za Czas od 1 lipca 1923 do 30 czerwca 1924, r. 32
Sprawozdanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej z Działalności za Czas od 1 lipca 1925 do 30 czerwca 1926, r. 34
Sprawozdanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej z Działalności za Czas od 1 lipca 1926 do 30 czerwca 1927, r. 35
Sprawozdanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej z Działalności za Czas od 1 lipca 1927 do 30 czerwca 1928, r. 36
Sprawozdanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej z Działalności za Czas od 1 lipca 1928 do 30 czerwca 1929, r. 37, wyd. 1929
Sprawozdanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej z Działalności za Czas od 1 lipca 1929 do 30 czerwca 1930, r. 38, wyd. 1930
Statut Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, druk ulotny, 1926
Statut Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej, druk ulotny 1932

Archiwum Akt Nowych:

Zespół: 2/52/0 Rada Główna Opiekuńcza w Warszawie » Seria: 1 Krajowa Rada Opiekuńcza, Rada, Zarząd Rady Głównej Opiekuńczej, Sekretariat » Jednostka: 1433; Sprawozdanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej oraz Oddziału Muzeum Zawodowego wykształcenia ślusarzy za czas 1 VII 1908 - 30 VI 1909 i 1 VII 1910 - 30 VI 1911.

Archiwum Państwowe w Łodzi:

Zespół: 39/221/0 Akta miasta Łodzi » Seria: 4.5 Wydział Oświaty i Kultury » Jednostka: 17083, Muzeum Etnograficzne, Druki: Statut Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej.

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Sprawozdanie Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej z Działalności za Czas od 1 lipca 1926 do 30 czerwca 1927, r. 35

Ciekawe cytaty

„Naprzód cel wystawy zasługuje na najgorętsze poparcie, ponieważ ma być zawiązkiem stałego muzeum sztuki stosowanej do rzemiosł, które wlałoby nową duszę w nasze bardzo zacofane produkcje rękodzielnicze” (Prus, 1881: 1)

„Jakkolwiek zbiory muzealne gromadzone są starannie i usilnie, jednak niepodobieństwem jest nie tylko odrazu, lecz nawet w niedalekiej przyszłości zebrać wszystkiego systematycznie i wytworzyć kompletnych zbiorów. Trudności są podwójne: najprzód nie każdy z posiadaczy cennych zabytków stylowych zechciałby się ich pozbywać nazawsze, chociażby w tem przekonaniu, że Muzeum przyniosą one wielkie korzyści. Następnie Muzeum nie jest w stanie zakupywać takich przedmiotów, albowiem cenione są one niezmiernie wysoko, jako unikaty, zabytki pochodzące z dawnych epok; środki znajdujące się w rozporządzeniu Muzeum, nie pozwalają na to” (K. Muzeum Rzemiosł Gazeta Przemysłowo-Rzemieślnicza, 1895:37)

„Dział pierwszy obejmuje zbiory okazów przemysłu rzemieślniczego i fabrycznego . Zbiory te są bardzo ubożuchne i przeważnie składają się z darów osób prywatnych; [...]” (Muzeum Rzemieślnicze, 1900:110)

„Jednym z głównych zadań muzeum jest kształcenie młodzieży rzemieślniczej w rysunku oraz wyrabianie w niej poczucia piękna; uwzględniając to zajęcia w salach rysunkowych odbywały się przeważnie w godzinach wieczornych, wolnych od pracy zawodowej” (Muzeum rzemiosł, Ogniwo, 1904: 696)

„Zorganizowane wówczas Tow. pod nazwą „Muzeum Rzemiosł i Sztuki stosowanej w Warszawie” mało rozwijało działalność w kierunku tworzenia Muzeum we właściwym tego słowa znaczeniu, gdyż obawiano się, że jego zbiory mogłyby powędrować do Petersburga, lub do Moskwy, jak to już dawniej bywało. Zbiory muzealne były jednak wobec władz rosyjskich pozorem, pod którym kryło się inne, główne zadanie Towarzystwa, utworzenie szkoły rysunkowo-zawodowej dla rzemieślników z językiem wykładowym polskim, co wówczas było surowo wzbronione”, (Żniński 1925: 5)

UWAGI:

--

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Aldona Tolysz

Data sporządzenia karty:

2017-11-30

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

--

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	Warszawa Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA / LICENCJE	